

Cílenost (téličnost, zacílenost)

Cíl není totéž, co „konec“ (tak tomu bylo ještě třeba u Aristotela). Podmínkou zacílenosti k nějakému cíli je určitá změna ‚chování‘ nějakých subjektů, které by se bez oné zacílenosti chovaly poněkud jinak. V čem taková změna spočívá a čím se liší od změn, které probíhají nezacíleně? Tady přichází chvíle, kdy musíme mluvit o aktivitách a akcích v určitém vymezeném smyslu, neboť nejde o pouhé změny, nýbrž o akce, které mají subjektivní charakter (tj. jsou to akce nějakých subjektů, což nemá se ‚subjektivitou‘ nic společného). Zacílena může být jen nějaká akce, nikoli nějaký proces, který probíhá a na který je možno ‚působit‘ pouze zvnějšku; jen akce může být „ovlivněna“ zevnitř, tj. přes niternou stránku subjektu. Subjekt, který je původcem akce (tj. původcem toho, že nějaký proces, nějaká změna probíhá nikoli samovolně resp. setrvačně), upraví (pozmění) svou akci (své akce) tak, že je „zacílí“, dá jim télický rys či charakter. To se mu ovšem nemusí vždycky zdařit, takže z té zacílenosti se mohou uskutečnit třeba jen zlomky či části (což je ovšem nutno respektovat a nepřehlížet, i když k dosažení ‚cíle‘ nedojde v plnosti, takže potom můžeme mluvit jen o změnách částečně télických nebo polo-télických). Veškerý život je zcela závislý na uskutečňování téličnosti životních změn, a každá porucha téličnosti se projevuje jako závada ‚životní‘, jako choroba či nemoc, a pokud je dosti závažná, může vést k narušení a ke zkáze samotného života. Můžeme proto říci, že s téličností, se zacíleností stojí a padá možnost vůbec jakéhokoli života. Život stojí a padá se zacíleností životních projevů.

(Písek, 190325-2.)